

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 45

Sreda, 6. junija 1934

Leto IX

„Litvinove burke“

Predpogoj za mir je zamčena varnost. — Litvinova inicijativa.

Na seji glavnega razorožitvenega odbora v Ženevi sta bila dva govora pomembna. To sta govora delegata Zedinjenih držav Normana Davisa in ruskega delegata Litvinova. Ne Zedinjene države in ne Rusija še nista včlanjeni v Društvu narodov.

Norman Davis meni, da je sedanjega napetega stanja kriva velika orožna industrija, ki z mogočnimi denarnimi sredstvi pritiska na politični razvoj posameznih držav ter potiska v politično ospredje stranke in osebnosti, ki ji služijo. Dobra volja ne pomaga nič, industriji hočejo priti do svojega dobička. Podržavljenje orožne industrije, ki bi zahtevalo velikega poguma, bi ubilo tega zakulisnega hujškača.

To je važno dejstvo, ki smo ga že mi mnogokrat poudarjali v svojih listih.

In kaj je priporočal Litvinov (tega ne pove »Slovenec«), da si imenuje njegove inicijative »burke«.

Litvinov je podal definicijo o napadalcu, ki menda nobeni državi ni všeč, ker skoraj vse goje hujskanje in iredento. Konstatiral je, da sporazuma v razorožitvi v sedanjih razmerah ni mogoče doseči, ne po njegovi krivdi, ljubi »Slovenec«, ampak po krivdi kapitalistične diktature, kakor je rekel Norman Davis.

Namesto razorožitvene konferenice naj se osnuje na podlagi mednarodnega pakta poseben organ, je rekel, ki bo urejeval medsebojne odnose, kontroliral politiko in oboroževanje držav ter napadenim nudil mednarodno zamčeno pomoč.

To je danes, ko vojna industrija diktira politiko in politike raznim državam, edini izhod. Poleg mednarodnega pakta naj bi tudi države med seboj sklepale nenapadalne pakte.

V tem resnem trenutku, ko je sporazum med kapitalisti nemogoč, so taki predlogi »Slovenca« »burke«.

Že verujemo, da bi klerikalizem rad izločil »brezverske« države in da vidi v ruski politiki nevarnost za svoj vpliv. Toda to za človeštvo, ki hoče priti do miru, ne more biti merodajno, ker klerikalizem itak, kakor vemo, povsod podpira današnjo kapitalistično reakcijo.

Nič ne bo vpraševal, če je morda ni zakrivil sebični kapitalizem, ki ga je Davis tako temeljito označil kot sovražnika razorožitve.

Litvinov je nedvomno diplomat sovjetske Rusije ter je zasledoval v Ženevi praktično politiko Rusije. Vstopil je pa za sporazum, za mir ter podal smernice, ki so edino mogoče, da ustvarijo znosnejše razmere med državami, oziroma zasnujejo temelje trdnejšega mednarodnega prava, ki ga danes mnogo držav ne priznava več.

Tudi socialna demokracija zahteva podržavljenje orožitvene in splošne koristne industrije. Socialna demokracija je razkrinkala tihotapstvo z orožjem, nastopa vedno proti oboroževanju in vojnemu hujskanju. Kdaj je še bil klerikalizem v teh vprašanih soglasen z njo? Klerikalizem je vedno vedril v senci kapitalizma. Sporazum je torej nevaren, ker bi končno le privedel dr-

Kam hiti mladina?

Klic po mladini je danes tako splošen, da mora značiti v javnem življenju nekaj pozitivnega. Če bi to ne bilo, potem bi svet mladino preziral, jo »jemal v šolo« ter ji ubijal z jermenom ali gumijevko svoje nazore.

Razvoj je pač danes na drugačni stopnji kakor je bil še pred kapitalističnim gospodarstvom in ob njegovem početku. Dočim se vsaka generacija oklepa svoje dobe, si ustvarja birokratične in teimokratične metode, ne da bi upoštevala tudi potrebne reforme in urejevanje življenjskih prilik po stopnji razvoja, čuti mladina deloma instinktivno in deloma ob presojanju dejstev, da nastaja med človeštvom in nepravilnim in nesporodnim razvojem velika razpoka, ki se utegne odpraviti le s temeljito korekturo. V tem oziru, ker zadnjih par človeških generacij ni pazilo na nastajajočo razpoko med človeštvom in kapitalističnim razredom, je mladina takorekoč usta iz duhovnega območja sedanje kulture ter hodi po svojih novih potih, ki si jih je začrtala na podlagi svoje samoizobrazbe sama.

V tem je velika razlika med staro in mlado generacijo.

Umevno pa je, da tudi mladinska duša ni vedno idejno trdna. Išče nekaj novega, popolnejšega, hiti in se morda tudi zaleti kam.

Idealna je sicer mladina, lahkoverna.

Zaraditega naseda v današnji dobi prepogosto lepo zvenečim frazam fašizma in drugih demagogij, misleč, da vsak človek, ki lepo in srčno, morda še čuvstveno govori, že to dela iz samega poštenega idealizma. V tem oziru silno mnogo greši današnja doba nad mladino, ker jo vara.

Vsaj opazujemo tako vrvenje vsak dan. Borbo proti demokraciji.

Proporcionalna volilna pravica v Franciji

Predlog odklonjen

V francoski zbornici je dne 1. t. m. stavil socialistični poslanec Frosard nujni predlog, da naj volilna komisija zbornice takoj izdela načrt za izpremembo volilnega reda v zmislu proporcionalnega sistema. Predlog je bil odklonjen z 288 glasovi proti 277 glasom. Predsednik vlade Doumergue je še poudaril, da pušča v tem vprašanju zbornici popolno svobodo. Zanimivo je, da je za predlog glasovala poleg socialistov skrajna desnica, srednja levica in radikali so glasovali proti volilni reformi.

Priznanje sovjetske Rusije

Pariški listi poročajo, da bo Mala antanta na svoji konferenci v Bukarešti priznala Sovjetsko Rusijo.

žavne oblasti do take moči, da ubijejo kapitalističnega vojnega hujškača. Tudi v ta namen bi bila potrebna močna, za mir vneta zveza držav.

To bi zanj ne bilo prav. Zato so Litvinovi predlogi »burke«.

Seja je izvolila posebno komisijo, da izdela resolucijo s smernicami,

ki je vendar ideal človeškega sožitja, je pričel kapitalizem. Toda z borbo proti demokraciji ni bilo pravega uspeha. Še nekaj zabele je bilo treba. Zato je kapitalizem osnoval fašizem, ga plačeval ter propagiral najidealnejšo socialno pravičnost, ko pride na oblast diktatura fašizma. Ob lepih, sladkih, s socialno pravičnostjo prepojenih frazah so ljudje, zlasti pa velik del mladine

pozabili, da je fašizem otrok kapitalizma

in da kapitalistična diktatura ne namerava izpolniti novih obljub, marveč si le hoče utrditi svoje pozicije.

V tem je bila napaka predvsem sedanjih generacij, da niso opozorili mladine pravočasno in zadostno na zločinske namene kapitalizma.

Ta razvoj bi bil s tem opisan le bolj simbolično. Praktično pa ima vsaka generacija važnejšo nalogo. Ta je, da hiti za inicijativami mladine. Z mladino se ustvarja povsem nov svet, z njim mora korakati napredno človeštvo. Če bi korakali v razvoju mladina in aktivna generacija skupaj, potem bi mi ne bili učakali današnjih razočaranj, ker ne bi bili nastali dve ločeni generaciji, ena aktivna in konservativna, druga prepojena z najplemenitejšimi ideali, ki jih je kapitalizem izrabil.

V tem oziru si mora zlasti delavstvo osvojiti načelo:

da spada mladina, delavska in inteligenčna v naše vrste, ker je naš in mladine ideal najvišja socialnost človeške družbe.

Tu pa seveda ne mislimo na mladino, ki jo je že zastupil kapitalistični fašizem ali kaka druga ideologija, ki ne zasleduje tega namena, marveč služi le konzervativnosti ali reakciji.

Resnost položaja v Avstriji

Iz Avstrije že nekaj dni ni pravih poročil. Odkrili so baje fašistično zaroto, ki naj prične generalno ofenzivo proti sedanjemu režimu. Organizacija ofenzive izhaja iz Nemčije ter naj bi se pričela dne 4. junija z neprestano sabotazho. Dumajski list poroča, da so fašisti v zvezi tudi s Slovenci v Jugoslaviji in z Madžari, kar pa je verjetno le ugibanje avstrijske režimske publicistike zaradi — senzacije. Vsekakor pa usoda zabeljane Avstrije še ni definitivno določena.

Konferenca Male antante v Bukarešti

Prihodnja konferenca Male antante se bo vršila od 18. do 24. junija v Bukarešti. Ob tej priliki je najavljen tudi v Rumuniji poset francoskega zunanjega ministra.

po katerih naj se zagotovi varnost ter vrši nadaljnja akcija za razorožitev.

Francoski zunanji minister Barthou se trudi, da bi sestavil zvezo držav Francije, male antante, balkanske zveze, Rusije in Belgije, ki naj bi s posebnim paktom zaščitila obstoječe stanje.

V varstvo rudarskih plač

Izterjavanje neplačanih mezd

V finančnem zakonu, ki velja za leto 1934/35 se nahaja tale naredba:

»§ 54. Toč. 15. pod g: Pooblašča se minister za šume in rude, da sme eksekutivnim potom po davčnih oblastih izterjati vse dolgove rudarskih in topilniških podjetij, v kolikor bi utegnile prihajati delavske zahteve iz kakršnegakoli vzroka v nevarnost.«

To je jako važna stvar za vse delavce in nameščence, ki so zaposleni v rudnikih, topilniških podjetjih, v marmornatih lomih in v vseh podjetjih, ki so podrejena ministrstvu za rude in katerih delavci in nameščenci so zavarovani pri bratovskih skladnicah.

To je potrebno, da vemo.

Pri nas je rudnik, ki je dolgoval v letu 1933 svojim delavcem na zasluzku skoraj en milijon dinarjev. In delavstvo se ima zahvaliti samo energični intervenciji beograjske Delavske zbornice, da se je ta dolg delavstvu letos znižal na štiristotisoč dinarjev. Razumljivo je, da so imeli rudarji silno težko življenje.

Neki kamnolom dolguje na plačah svojim delavcem okoli pol milijona dinarjev.

Drugi rudnik že pet mesecev ni plačal mezd svojim delavcem.

Socialni položaj delavstva je skrajno beden, najbednejši je pa položaj rudarjev.

V zmislu določbe finančnega zakona smejo rudarji zahtevati izplačilo mezd tudi na ta način.

V slučaju, da se rudarjem v tej zadevi godi krivica, naj organizacije v vsakem primeru predložijo poročilo o zastankih na plači delavski zbornici. In, če so kje take razmere, naj se istotako predloži poročilo o vseh primerih.

Bojte se socialnih demokratov!

Rimski list »Tevere« poroča po listu »Action Française«, da so socialni demokrati Francije, Belgije in Avstrije nameravali napraviti revolucijo pod vodstvom Vanderveleja ter si osvojiti oblast. Nemčije list ne navaja, kar kaže, da je vest izmišljena. Morda bi v Nemčiji in Avstriji, pa tudi v Italiji narod imel svoje pravice, če bi se bilo to zgodilo.

Važno priznanje bojevnikov

Na sliodu v Kranju so bojevniki priznali s proklamiranjem starega avstrijskega gesla obenem kot svoje načelo stanovsko državo. S tem so povedali vse in se izrekli za diktaturo kapitalistov nad delovnimi sloji.

Gospodje naj vedo, da je diktaturo lahko »dobra«, recimo, da je pa lahko tudi plašč za prikrivanje korupcij in prevar.

Sami pa lahko uganemo, kaj mora nastati, če zahteva diktaturo stanov tisti, ki hoče izrabiti svoje predprave v eksploatacijo naroda.

Bivši nemški kancler Brüning (centrum) je pobegnil v London, ker ga je hotel fašizem zapreti zaradi soudeležbe na klerikalnem odporu proti fašizmu.

Na sledu za premogom — 118 metrov globoko

Usoda leških rudarjev bo skoraj odločena

O leškem rudniku pri Prevaljah je bilo že večkrat govora v naši javnosti. Vedno pa čujemo samo neugodne vesti. V nekdanj cvetočo rudarsko kolonijo sta se naselila glad in obup, odkar so pridni rudarji izkopali poslednjo grudo premoga iz temnih globin. Polagoma je podjetje večji del rudarjev odpustilo, nekaj jih je bilo upokojenih (le-ti čakajo že mesece zaman na svojo penzijo), na delu je ostala samo še majhna peščica, ki že od meseca decembra rije v Frančiškovem rovu navpično v zemljo, na sledu za premogom.

Kdo ve, ali bo kaj uspeha? Rudarji sami ne verujejo v to. Saj je pa tudi način iskanja tako svojevrsten, kakor da bi živeli v času, ko je bila geologija še nepoznana veda. Podjetje je pozvalo iz Nemčije »wünschelrutengängerja«, ki je s svojo čarodejno šibico v roki hodil križem krašem po obširnem revirju, dokler ni v Frančiškovem rovu palčica udarila proti tlom. Prvotno je navedel mož, da bo nova plast premoga začela že v globini 60 metrov. Rudarji so šli na delo in so se skoro zarili v zemljo. Delo pa seveda le počasi napreduje. V navpičnem rovu (obseg 1.40 m × 1.20 m moreta delati vedno samo dva rudarja, dva pa odvažata v jami izkopano zemljo, ki jo stroj potegne iz jame navzgor. Dela se v izmenah po šest ur, za kar prejme rudar Din 45 mezde.

V par mesecih so kopači dosegli globino 60 m. O premogu pa ni bilo sledu. Kopalci so dalje.

Do globine 103 metre gre rov navpično, potem je 10 metrov horizontalnega rova in nato gre rov zopet navpično 15 m.

Delo je silno naporno in gre počasi od rok. Teren je kamenit in izkoplje se samo toliko, kolikor se izstrelji. Menda ni treba še posebej pripovedovati, kako opasno je v takem rovu. V globini primanjkuje zraka. Človek slabih pljuč v to globino ne more, ker ga duši. Nепrestano izgovarjanje razstrelilnih snovi povzroča tudi neprijetno zadimljenje rova. Razen tega ne sme biti človek vrtočlav, ali pa slabih nog in rok. Kajti iz globine 118 metrov se je treba povzpeti po lestvah v Frančiškovem rovu. Rudar, ki bi omahnil med plezanjem, je izgubljen in najbrž tudi njegov tovariš, ki pleza za njim. Razen tega dela tudi voda kopačem pregeljavice.

Pri tem delu se je ponesrečil pred par meseci 32 letni rudar s. Krehelj. Nesreča se je zgodila zunaj rova. Nesrečnež je montiral dinamične patrone z električnimi vžigalniki in jih je hotel poslati v rov. Po nesreči je prišel z eno žico, ki moli iz vžigalnika v stik z napeljavo 150 voltov.

Vžigalnik se vžge normalno s 3 volti, če je pozitivni in negativni pol zvezan. V tem slučaju pa je najbrž en pol visoke napetosti in pa zveza z zemljo zadostovala, da je naboj eksplodiral v rokah nesrečnega delavca.

Razneslo mu je ves zgornji del telesa.

Čudno pa je, da vzroka te strašne nesreče do danes še ni raziskala nobena komisija!

Eno žrtev je torej iskanje premoga že zahtevalo.

Pretekli teden je bil čarovnik s svojo paličico zopet na licu mesta. To pot je rekel, da bo treba kopati še tri metre, potem pa bo premogovna plast dosežena.

Torej tja v sredo ali četrtek (7. junija) se bo odločila usoda leškega rudnika.

Geologi trdijo, da bi bila postavljena na glavo vsa geološka veda, če bi v tej legi in v teh plasteh zasledili premog. Trdijo pa, da je v leškem revirju še dosti premoga, samo da leži

okoli 300 metrov globoko

in da bi utegnil biti premog najboljše vrste — **antracit**. Že dosedaj je leški premog imel okoli **1000 kalorij več kot trboveljski**; ako bi se dokopali do antracita, bi bila bodočnost leškega rudnika zasigurana.

Seveda so to več ali manj samo iluzije. Podjetje gotovo ne namerava investirati še več denarja. Rudarji pa tudi ne bodo mogli več delati, ker nihče več ne sprejema bonov, s katerimi podjetje že mesece plačuje svoje delavce.

Položaj je negotov in za številne rudarske družine obupen.

Ako bi se v »dobrih« časih skrbelo tudi za odkritje novih premogovnih skladov, ne pa da se je iz rudnika samo črpalo, bi nikoli ne nastal tak položaj pri rudniku. Ako pa se bo posrečilo najti premog, potem bo treba rudnik moderno opremiti. Doslej je bilo v leškem rudniku mogoče tudi pušiti in svetiti s karbidovkami brez vsake nevarnosti. V tako velikih globinah pa začne rasti plinski pritisk in s tem nevarnost eksplozij.

Ali kaj vse nevarnosti, pravijo rudarji, samo da bi bil zaslužek! Junaki dela!

Kar priznajte: ko ste se žitne kave Adria navadili, jo težko pogrešate!



Tone Maček:

76

Slučaj Kumbergera

Če mi celo parcelo pokrijete z bankovci, je ne dam. Brez vašega denarja sem dozdaj lahko gospodaril, brez travnika pa ne bi mogel. In odšel je v svojo hišo.

Gospodje so skomignili z rameni:

Če neče danes, bo pa prihodnjič, ampak tudi njegova parcela bo še naša. Dobil pa bo zanj komaj del tega, kar mu danes ponujamo.

Na Hrastniku se je začelo veselo življenje. Denarja je bilo v izobilju. Ženske so si začele kupovati svilene rute in predpasnike, čipkaste spodnjice in čevljičke z lakastimi kopicami, fantje so si kupovali srebrne ure z verižicami in harmonike, gospodinje so si začele kuhati kavo, možje pa so še med tednom začeli hoditi drug k drugemu na pomenek in okušati, kdo hrani v svoji omarici boljše slivovko. Mokrač je pa sploh malokdaj še domov prihajal. V nedeljo zjutraj je odšel in je prišel navadno šele v torek domov, poveljan, neprespan in s praznimi žepi. Pa še čez teden ga dostikrat ni trpelo doma. V Čečah, na Dolu, na Brnci in še celo doli v Zlati luknji je bil dobrodošel in zaželjen gost, okrog katerega so se zbirali razni dvomljivji prijatelji in prijateljice, ki so se mu laskale, dokler je imel kak belič v žepu.

En del kupnine je vtaknil v barantijo. Začel je kupčevati z vsem mogočim. Nakupoval je sadje, češ, da ga bo dobro prodal v Ljubljano in Zagreb. Kmetje so mu navozili sadja, seveda brez strokovnjaške izbire, dobro pomešano z maloverdnim. A preden ga je spravil do kolodvora in ga natoovoril, mu ga je polovica zgnila, kolikor ga je pa uspel spraviti v mesto, so mu ga pa zavrnil kot manjvredno blago, ki se ga ne more vnovčiti. Izgubil je pri tem mnogo denarja. Več si je obetal od kupčije z lesom; kupil je od kmetov na Kalu in ob pobočjih Mrzlice mnogo lesa, smrekovega in trdega, ki ga je upal z dobičkom prodati doli v dolino novemu podjetju, ki se je na bivših hrastniških pašnikih začelo bahavo razširjati, kopati v zemljo čudne rove in luknje in graditi cel kup raznih barak. Najel je delavce, ki so podirali les in ga obtesali, najel je voznike, da so mu ga zvozili v dolino. Pa tudi pri tem se je opeknel: prevzemna komisija je mu večino lesa izvrgla; smrekovina je bila premlada in pretenka, bukovina in hraščina pa preveč grčeva in krivenčasta. Le neznamen del lesa so mu plačali.

Te kupčije so poleg njegove zapravljenosti Mokrača popolnoma upropastile. Izkupiček za pašnike je že davno izpuhtel. Ker pa ni bil nikdar prav posebno skrben gospodar in se je pri svojih kupčijah še bolj navadil pohajkovati in zapravljati, se tega tudi potem ni mogel odvaditi, ko mu

Protestni shod v Celju

Odgovor privatnih nameščencev

Ko je pri volitvah v Delavsko zbornico bilo privatnim nameščencem stavljeno vprašanje, ali hočejo biti valpti privatnega profitarstva, ali pa vodniki in organizatorji nove, boljše družbe, so celjski privatni nameščenci z večino svojih glasov odgovorili nedvoumno in odločno, da se priključujejo graditeljem boljše bodočnosti.

Shod pretekli teden, ki ga je sklicala podružnica S. P. N. J., je pa pokazal, da privatni nameščenci te svoje odločitve nocoje zatajiti, nasprotno, da so pridobili še novih bojevnikov za svojo stvar. Da, njihove vrste so se tako pomnožile, da lokali, v katerih so dosedaj zborovali, ne zdostujejo več. Vsi spodnji prostori Narodnega doma so bili nabit polni in mnogo desetih nameščencev je moralo ali na trgu poslušati izvajanja govornikov ali pa oditi, ker niso našli prostora.

Poročevalec s. Petejan iz Maribora je v imenu podzveze privatnih nameščencev poročal o predlogih delodajalskih zbornic glede sprememb obrtnega zakona. Gromoviti protesti zborovalcev in njihovo navdušeno odobravanje poročevalčevega referata je pokazalo, da so pripravljani za vsako črko zakona, ki bi ga imela poslabšati, energično se bojevali.

Po izvršenem referatu s. Petejana, ki je žel gromoviti, večminutni aplavz so se priglasili zastopniki raznih strokovnih organizacij, ki so obljubili sodelovanje in podporo v tej akciji. Od svobodnih strokovnih

organizacij so podale solidarnostno izjavo: Splošna delavska strokovna zveza (s. Oset), kovinarji in brivci. Predsednik društva absolventov državnih trgovskih šol se je priključil predloženim resolucijam v jako jedratem in ideološko lepo zgrajenem govoru. Za J. S. Z. je podal slično izjavo tov. Hočevnar, za NSZ pa tov. Fritz.

Predsednik zborovanja tov. Pibrovce se je lepo zahvalil gostom za podane izjave, ter podal besedo zastopniku Delavske zbornice s. F. Svetku, ki je v ostrih besedah zavrnil predlog delodajalskih zbornic in posebno njihov nečuden način ozdravljanja krize.

H koncu shoda je bila poleg resolucije, ki so jo sprejela že nameščenska zborovanja v Ljubljani in Mariboru, sprejeta še naslednja:

Resolucija.

Privatni nameščenci vseh strok, zbrani na protestnem zborovanju, sklicanem po podružnici Saveza privatnih nameščencev v Celju dne 1. junija 1934 v Narodnem domu.

protestiramo proti zahrbtnemu napadu delodajalskih zbornic na obrtni zakon

in pozivamo Ujedinjeni radnički sindikalni savez v Beogradu, naj organizira protestno akcijo po celi državi. Delavski zbornici v Ljubljani se zahvalujemo za dragoceno opozorilo o nameri delodajalskih korporacij in ji zagotavljamo našo najenergičnejšo podporo v protiakciji.

Smrt inženirja Vajsija (Weissel)

Topovski ognji so grla lomili in stiskali... Orjaški dom so nenehoma naskakovali, živa telesa se žgala so v plamenih zubljih... Dunaj proletarski doživel je poraz in zrušitev.

Na vrsti je Weissel. Čaka nasilja ukaz: S ponosom obstane, negiben zastane pred smrtjo!

Dunaj vztrepče in Dunav zajoče nad barbarsko grozoto februarskega dne. Ali nad inženirjem Weisslom zraste Veliki Floridsdorf,

smelih, junaških delavcev gigantska palača, junaški odpor pod žveplom in točo šrapnel dviga in pada v borbo petdnevno. Weissel zadnjič vzdigne glavo, v svoj bojevni udar s poslednjim plamenom zakliče:

Naj živi proletarski borbeni Dunaj! V živ vzšel je njegov plamteči vzklik in poziv

in Dunava ga s sabo ponese v dalj in šir proletarskih dežel: da z njimi bo v srca vsem boje prižigal, da boje in zmage za Velike dni bode dvigal iz februarjev v marce. V solncu smeje se predvečerje pomladanskega dne...

Poslavlja se borec in junak Weissl od trupla prebitega in solnčni prameni ga bratsko poljubljajo.

Dunaj miruje za krvavim računom, v solzah gorijo obrvi stoterih, toda jutri še silnejše bo borba vihrala in zmagovala

s pozivi novih proletarskih vojskovodij.

(Iz bolgarske delavske borbene lirike, po Vihri priredil Delkov.)

Inž. Weissl je bil poveljnik dunajske požarne brambe in prepričan socialist. Ko je Schutzbundovcem v Floridsdorfu primanjkovalo v februarskih bojih municije, je s svojo požarno brambo in požarnimi avtomobili v divjem diru drvel skozi sovražne kolone, ki so mislile, da gre kam gasit, v arsenal, kjer je naložil municije in jo je hotel peljati junaškim borcem. Na povratku pa so ga Heimwehri spoznali, ujeli in obesili. Pesnitev je prevedena iz bolgarskega tednika R. L. F.

Doma in po svetu

Boj proti bojevnikom. »Jutro« je pričelo očitno borbo proti bojevnikom, češ, da je politična stranka, v kateri se zbirajo nezdravi elementi, nepotrebna. Nas ta borba ne interesira sicer, toda, če ugotovimo, da razvija probleme, ki so načelno nasprotni delavstvu, smo dovolj jasno povedali, da zavedno delavstvo v takih organizacijah nima kaj iskati.

XIV. Ljubljanski velesjem in železničarji. Koderkoli hodiš po Ljubljani in kamorkoli pogledaš, povsod vidiš velike reklamne napise: »Obiščite velesjem!« Tudi železničarji, aktivni in vpokojeni, kakor tudi njihovi družinski člani bi si prav radi ogledali zanimivosti na tej prireditvi, pa ne gre, zaradi previsoke vstopnine. Uprava velesjema naj bi tudi železničarjem primerno znižala vstopnino in sicer za posamezne posete, pa bo gotovo nekaj več posetnikov in pa — kar je posebno važno — tudi nekaj več dohodkov. Železničarsko osebje si je menda že zasluzilo poseben popust na vstopnini s tem, da že štirinajsto leto sodeluje pri tej prireditvi s prevažanjem posetnikov in pa razstavnega blaga. — Ako uprava deli drugim znatno znižano vstopnino, ki nimajo pri tem nikakih zaslug, so tembolj upravičeni železničarji do neke bonifikacije.

Smrt soc. dem. ministra Julija Mayerja. V Oldenburgu v Nemčiji se je baje obesil bivši socialnodemokratski minister Julij Mayer. Kaj je tega mučenika, če se je usmrtil sam, privedlo do tega obupnega čina, poročilo ne pove.

Francoski zunanji minister Barthou pojde še enkrat na potovanje. Obišče Varšavo drugič, potem Bukarešto, Beograd in morda še kate-

je denar pošel. Začel je prodajati iz hleva rep za repom, začel je prodajati za vsako ceno les iz gozda in nazadnje celo njive. V par kratkih letih je na njegovi domačiji zapel boben.

Gruntar ga je večkrat opominjal:

„Pusti kupčije in se drži grunta. Če boš grunt zanemarjal, ti grunt tudi ničesar ne bo hotel dati. Grunt zahteva vso kmetovo ljubezen in nego, bolj ko tenkočutna žena.“

Ali Mokrač je šele potem, ko ni imel več denarja, ko ni imel kaj več prodati in ko mu nihče ni več hotel dati na upanje, začel upoštevati te nauke. Takrat pa je bilo že prepozno. Zanemarjal je grunt in grunt ga je zapustil. Nazadnje se je moral vdinjati na rudnik, kjer je za osemdeset krajcarjev cel dan moral na lesnem skladišču nositi težka bruna na svojih ramenih. A še ta zaslužek je večinoma zapil, ker se je, zagrenjen po svojih neuspehih, še bolj udal pijači. Hitro se je postaral in onemogel. K sreči sta njegova dva sinova še pravočasno odrasla in kot rudarja prevzela skrb za svojo mater in za propadlega očeta, ki je bil vsaj toliko pameten, da se je kmalu umaknil na dolsko pokopališče.

Ti Janez, gotovo poznaš tistega Mokrača, ki dela v tretji zmeni, doli na tretjem horizontu? Tistega velikega s huzarskimi brki? Seveda ga poznam.

No, to je njegov sin.

(Dalje prihodnjič.)

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

Kako naj se Dollfuss reši iz tega položaja? Lahko se pogodi s Hitlerjem. Ali pa bo iskal izhoda v restavraciji Habsburžanov.

Dollfuss se je še pred kratkim skušal pogoditi s Hitlerjem. Prav mogoče je, da bo veliki bojevnik za neodvisnost Avstrije jutri zopet stopil na to pot. Toda vsaka črnorjava koalicija v Avstriji, pa najsi bo še tako zakrita, bi pomenila samo prvi korak k »izenačenju«, k izpremembi Avstrije v drugi Gdinsk, pomenila bi pravi »anschluss«. In »anschluss« vodi brezdvomno v evropsko vojno.

Dollfuss pa ubere lahko še drugo pot: pot k Habsburžanom. Obnovitev avstro-ogrške monarhije pod Habsburškim žezlom je pravi Feyev namen, namen aristokratov in generalov, ki vodijo heimwehr; ta restavracija utegne biti zadnje za točišče diktature. Morali so poraziti socialno de-

mokracijo, da so pripravili cesarju pot na dvor. Cim zavlada v Avstriji in Ogrski zopet Habsburžan, potem se da diktatura v Avstriji obdržati z ogrskimi bajoneti. Ogrski pa bodo za to obljubili, da bodo sinovi avstrijskih delavcev, kmetov in meščanov s svojo krvjo ogrskemu kralju zopet osvojili Slovaško in Hrvaško.

Utopija? Nikakor. Prvo Dollfussovo delo, ko je premagal delavce, je bilo, da se je zgovoril za sestanek z Mussolinijem in Gömbösom. Italijansko-avstrijsko-ogrška zveza je na potu. Monarhisti upajo, da bo poročil Mussolini hčerko italijanskega kralja z Otonom Habsburškim in da bo pomagal obnoviti Avstro-ogrsko Habsburško monarhijo. Mislijo, da se Francija temu ne bo upirala, samo da bi za zmeraj Avstrijo odcepila od Nemčije. Menijo, da bosta tudi Češkoslovaška in Jugoslavija priznali restavracijo, če jo Italija hoče in če je Francija ne bo hotela preprečiti. Toda z dnevom restavracije se bodo začele na Slovaškem in Hrvaškem spletke. Prav tako kakor »anschluss« pomenja tudi restavracija Habsburžanov vojno.

Poraz avstrijske socialne demokracije je odprl oba pota: pot k Hitlerju in pot k Habsburžanom. Toda oba vodita v vojno. Evropa bo še spo-

znala, kolikšna garancija miru je bila z avstrijsko socialno demokracijo uničena.

Toda če bo protirevolucija vodila v vojno, bo vojna vodila v revolucijo.

Ali se bo diktatura izjalovila radi razrednih nasprotstev v lastnem taboru ali pa radi nasprotstva med avstrofašizmom in nacionalnim fašizmom, ali se bo skušala rešiti s sporazumom s Hitlerjem ali pa z restavracijo Habsburžanov — njeni dnevi so šteti. 30 odstotkov ljudstva ne more zmeraj vladati nad 70 timi odstotki, vas ne more vladati velikemu mestu in ne klerikalizem nad dve tretjini neklerikalnega ljudstva.

Priložnosti, ki jih bomo lahko izrabili, bodo prišle. Treba je pa poskrbeti, da bomo nanje pripravljani.

Dan plačila, dan revanše, dan zmage bo prišel. Na dan zmage pa se bodo avstrijski delavci z vihrajočimi rdečimi zastavami napotili k grobovom padlih in sojenih, spominjajoč se z neminljivo hvaležnostjo junakov avstrijskega osvobodilnega boja.

V Bratislavi, 19. februarja 1934.

Konec.

Opozorjamo Vaše delavstvo tudi na važnost naročitve »Delavske politike«, ki edina širi poznavanje in boj za pravo tolmačenje delavske zakonodaje. Zadnji čas se nam množi iz vseh krajev podobna poročila, kako hočejo delodajalci že izvojevano zakonodajo tolmačiti v škodo delavstva.

Liboje

Keramični delavci v Libojah (Petrovč) za sklenitev kolektivne pogodbe. V ponedeljek, dne 28. maja se je vršila v Libojah mezdna razprava, katero je na inicijativno Splošne delavske strokovne zveze sklicala Delavska zbornica. Razpravljalo se je o prekinitvah dela in odškodninah, o rednem izplačevanju mezd, raznih nedostatkah, zlasti radi nabavljanja gob, katerih nakup oziroma plačevanje je prevladovalo leta 1927 podjetje na delavstvo. Razprava še ni zaključena in se bo službeno in plačilno razmerje uredilo s kolektivno pogodbo, kateri podjetje ne ugovarja. Delavstvo pozivamo, da se kompaktno organizira v zaščito svojih interesov, ker je skupno združeno in solidarno zamore računati na uspehe.

Ptuj

Delavski protestni shod radi nameravnega poslabšanja delavske zakonodaje sklicuje ptujska podružnica Splošne delavske strokovne zveze v četrtek, dne 7. junija ob pol 18. uri (ob pol 6. uri zvečer) v dvorano »Svobode«. Poročal bo s. dr. Avg. Reisman iz Maribora.

Pogreb vrliga sodruha. Preteklo nedeljo smo na pokopališču v Rogoznici pokopali vrliga sodruha Gaiserja iz Maribora. Po pokopcu je bil pekovski pomočnik. Postal je žrtev dravskih valov. Pevski odsek pekovi iz Maribora mu je priredil dostojen pogreb. Sodrugi pekovski pomočniki so položili na gomilo lep venec z rdečimi trakovi, kar je redkost pri nas. — Ob odprtem grobu so zapeli dve v srce segajoči žalostinki. — Pogreba so se udeležili tudi sodrugi iz Ptujja. Naj počiva v miru. Sorodnikom in ss. pekomi izrekamo naše sožalje!

Občni zbor Splošne delavske strokovne zveze. V nedeljo, dne 27. maja se je vršil redni letni občni zbor podružnice Splošne delavske strokovne zveze. Iz poročil funkcionarjev je bilo razvidno, da podružnica zelo agilno deluje. Centralo je zastopal s. Jakomin, ki je med drugim omenil najvažnejše naloge našega gibanja v bližnji bodočnosti. Soglasno je bil izvoljen novi podružnični odbor, od katerega pričakuje delavstvo, da se bo z vsemi silami zavzel za zboljšanje položaja.

Podružnica »Svobode« priredi 28. in 29. junija izlet na Boč. Tem potom pozivamo ostale delavske organizacije iz bližnjih krajev, kakor iz Maribora, Slov. Bistrice in Rogaške Slatine, da se nam pridružijo.

Ribnica na Pohorju

Ovržene sodbe radi plačila mezde v boleznih. Naše delavstvo, ki še morda ima zahteve za mezdo v času bolezni v kamnolomih in pri drugih podjetnikih, opozorjamo, da je mariborsko okrožno kot prizivno sodišče že ovrlo tozadevno neugodno razsojanje marenberškega sodišča. Okrožno sodišče je namreč odločilo, da ima delavec pravico do plačila mezde v času bolezni tudi tedaj, če je bil bolan dalje kot teden dni. Mezdo mora dobiti za en teden največ. Bližjo razlago imate v današnjem »Delavskem pravnem svetovalecu«. Ako bi bil sodnik v Marenbergu kljub temu še nasprotnega mnenja, imate pravico pritožbe na višje instance in ministrstvo pravde radi odklonitve.

Širite naš list!

Delavski pravni svetovalec

Pravica službojemnika do mezde za en teden, četudi je trajala bolezen več kot en teden. § 219 obrt. zak.

Pri sreskem sodišču v Mariboru je tožil delavec-klepar tekstilno tovarno Zelenka in drug za plačilo mezde enega tedna, ker je bil bolan v času od 2. novembra do 22. novembra 1933, torej več kot en teden. Delavec se je skliceval na določilo §a 219 obrtnega zakona, ki pravi, da obdrži službojemnik svojo pravico do plače, če po najmanj 14 dnevem službovanju ne more opravljati službe radi bolezni ali nezgode za razmeroma kratek čas, ne več kot en teden in tega ni zakrivil namerno, niti s hudo nemarnostjo. Zasluzek enega tedna je znašal Din 232.

Sresko sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo, češ da gornja stilizacija §a 219 o. z. izključuje, da bi imel službojemnik pravico do tedenske plače tudi tedaj, če je bolan več, kakor en teden.

Ker je delavec vtoževal tudi zahtevek za 14 dnevno odpovedno dobo in je znašal skupen zahtevek preko 500 Din, je mogel proti tej sodbi vložiti priziv na okrožno sodišče. Okrožno kot prizivno sodišče je priziv ugodilo in obsodilo tovarnarja na plačilo mezde za en teden v času bolezni in za odpovedno dobo, ter ugotovilo glede razlaganja §a 219 o. z. sledeče:

»Prizivno sodišče je pravnega mnenja, da ima tožnik pravico do plače za dobo enega tedna. To svoje stališče opira, čeprav se § 219 o. z. v tem pogledu nekoliko nejasno izraža, na dejstvo, da se § 219 o. z. zlagata s § 1154 t. b. občega državljankega zakona. Iz materialij (spremenih razlogov ob izdaji zakona, op. uredništva) glede enakega določila §a 1154/b o. d. z. namreč izhaja, da je bil namen zakonodajalca, napraviti nevarnost bolezni službojemalca delo-

ma službodajalcu. Službojemniku gre plačilo za sorazmerno kratko, vendar teden dni ne presegaajo dobo, četudi je trajala ovira, to je v predmetnem slučaju bolezen, dalj časa. Zakonodajalec je pač hotel štiti predvsem socialno šibkejšega službojemnika in mu zagurati nepretrgani prejem plače vsaj za dobo, ki ne presega enega tedna.

Pravica do mezde celega tedna, četudi je vmes praznik ali štrajk ali se sicer slučajno v obratu ni delalo. §§ 219 in 220 obrt. zakona.

Podružnica Splošne delavske strokovne zveze v Litiji nam je poslala vprašanje: Ali ima delavec pravico zahtevati mezdo za en teden v slučaju bolezni tudi takrat, če tovarna morda v tistem tednu kak dan ni obratovala, ali pa je bil v tistem tednu kak praznik?

Da, smisel zaščite uslužbenca po § 219 obrt. zakona je ta, da ima delavec tudi v takih slučajih pravico do celotedske mezde. Delavska in obrtna sodišča v Moravski Ostravi, leta 1917, na Dunaju leta 1918 in v Linzu leta 1924 so izdala topogledno sledečo odločbo, ki jo navajajo zbirke delovnega prava v Avstriji in Češkoslovaški:

»Delavski zahtevek za mezdo v slučaju bolezni ni odvisen od slučajja, če so v času njegove bolezni v podjetju dejansko delali ali ne, ali če bi boleli delavec, ako bi ostal zdrav, imel priložnost za delo. Takšni slučajji nasprotujejo pojmu odškodnine. Obolenemu delavcu torej pripada mezda brez oziroma na praznike dotičnega tedna, ali če radi splošne stavke tisti teden sploh niso delali.«

Procvit delavskega združništva v Mežiški dolini

Občni zbor Konzumnega društva za Mežiško dolino

V nedeljo, dne 3. junija je obdržalo Konzumno društvo za Mežiško dolino v Prevaljah svoj prvi redni občni zbor.

Zbrali so se delegati iz vse Mežiške doline, 28 po številu, da pretresejo poročila o zaključku preteklega poslovnega leta, ki je pričelo 13. maja 1933 po osamosvojitvi mežiškega okrožja od ljubljanske centrale.

Zborovanje je vodil predsednik nadzorstva s. Lakovšek. Najprej je prišlo v razpravo poročilo revizijske zveze, ki se jako pohvalno izraža o uspehu zadruge v preteklem letu. Nato pa je podal sliko o stanju zadruge predsednik načelstva in poslovodja zadruge s. Topolovec. Njegovo poročilo se je opiralo predvsem na sklepe račune, ki so bili predloženi delegatom. Prometa je zaznamovalo društvo 13,6 milijona dinarjev, blaga je prodalo za 2,9 milijona dinarjev, upravnih stroškov so znašali 0,68 milijona dinarjev, zaloga blaga 31. decembra je bila 0,89 milijona dinarjev in čisti dobiček Din 1.643.—. Blago in inventar sta vnešena v bilanci po resnični vrednosti. Obremenjena je zadruga pri upnikih z 0,33 milijona dinarjev, hranilne vloge (zadruga je izplačala v preteklem letu okroglo Din 80.000) pa znašajo 0,65 milijona dinarjev. Čeprav še mlada, ima zadruga že preko Din 58.000 rezervnega sklada in Din 52.000 vplačanih deležev.

Za nadzorstvo je poročal s. Ipavec (Črna) in pa s. Lepko (pismo); oba sta predlagala odvezo načelstvu, kar je občni zbor tudi soglasno sprejel.

Med tem je verifikacijski odbor (ss. Hočnik, Verčko in Milnar) ugotovil, da se je od 31 upravičenih delegatov udeležilo občnega zbora 28. Zadruga ima svoja odvajališča v Prevaljah, na Lešah, v Mežici,

Črni I. in II., pri Heleni, v Guštanju in na Muti, razen tega ima prodajalno »Produkcija« v Prevaljah in pa eno delavsko pekarno, ki tudi zelo lepo uspeva.

S. Topolovec je občni zbor na predlog s. Korena izrekel toplo zahvalo za njegovo požrtvovalno delo.

Pri volitvah novega načelstva so bili izvoljeni ss.: Topolovec Ant., Koren Pavel (Prevalje), Hočnik Franc (Leše), Verčko Ivan (Guštani), Potočnik Karol (Mežica), Milnar Filip (Črna), Havle Peter (Heleni); nadzorstvo pa ss.: Stanovšek Hinko, Jelenko Mihael (Prevalje), Poderschan Vinko (Muta), Lepko Franc (Guštani), Perovič Jože (Mežica), Mori Ivan (Črna) in Raušer Anton (Črna).

Občni zbor je pozdravil tudi s. Eržen v imenu mariborske zadruge »Delavski dom«.

Razpravljalo se je nadalje o raznih predlogih v zvezi z nadaljnjim delom. Potek občnega zbora pa je dokazal, da žive v Mežiški dolini dobri in prepričani zadrugarji, ki so vkljub težkim izkušnjam v preteklosti ostali zvesti zadrugi ideji in delavskemu združnemu gibanju. Med njimi ni omahljivcev in tudi ne nergačev, vsi delajo na procvitu svoje zadruge, na katero so

upravičeno ponosni. Ako bi bila v Mežiški dolini kriza nekoliko manjša (Leše, Guštani, Muta!), bi zadruga imela zaznamovati gotovo še znatno večje uspehe. Zastojati pa naj, da je v prvem letu svojega obstoja ustvarila trdne, solidne temelje za bodočnost!

Živeli pionirji delavskega združništva v Mežiški dolini!

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

III. Delavska Olimpijada v Pragi

Kakšen bo delavski velekoncert?

Za koncert Zveze delavskih pevskih društev, ki bo v soboto, dne 7. julija v Pragi z nastopom 800 pevcev in pevke, je določen sledeči program: 1. Državne himne in Pesem dela, pojejo vsi unisono ob spremljanju orgel. 2. J. Bella »Sviatek Slovenska« in M. Trnavsky »Hlajtel orol«, poje Združenie delavskih pevskih društev iz Bratislave. 3. Förster »Česka krajina« in E. Toller »Delavska pesem«. Poje Fürstova župa iz Prage. 4. Nešvera »Moravi« in »Zemlja české«, pevski zbor iz Olomuca. 5. B. Smetana »Rolnicka« (kmečka) in Bartovský »Delavska pesem«, poje Smetanova župa iz Plzna. 6. H. Eisler »Tempo časa«, poje vsi ob spremljanju orkestra. Kantata. Dirigent prof. Špidra. Najbrž bodo nastopili tudi pevci nemških pevskih delavskih društev in nemški otroci iz severnega Češkega. Ti bodo zapeli na dan mladine 1. julija tudi na gradu prezidentu Masaryku obe češkoslovaški himni v nemščini.

Bolgarski žurnalisti na Olimpijadi

Zofijski listi poročajo, da so bili povabljeni bolgarski novinarji za mesec julij od češkoslovaškega žurnalističnega komiteja za stike s tujino na Češkoslovaško. Bolgarski novinarji bodo prišli ravno v času slavnosti Delavske Olimpijade, ki si jo bodo tudi ogledali.

Sport

SK Olimp je imel preteklo nedeljo prijeteljsko tekmo s SK Mariborom na njegovem igrišču v Mariboru. Tekma je izpadla 0 : 3 za Maribor. Rezultat za prvaka celjskega okrožja ni nič kaj zadovoljiv, zlasti še, ko v glavnem odgovarja poteku igre. Olimp je imel, kljub tehničnim nadmočij Maribora vendar najmanj 10 krat priliko zabiti vsaj častni gol, pa se mu to ni v nobenem slučaju posrečilo. Vzrok je v šibkosti napada. Napad je požrtvovalen in ima tudi toliko tehničnega znanja, da zna opetovano pritrirati zogo do nasprotnih vrat. Toda tu odreče, če nasprotnik količkaj ostro odbija, kar je pa v navadi in tudi prav. V napadalno vrsto spadata poleg 3 hitrih igralcev še dva starejša, zastavnejša moža, ki jih ne odnese vsak veter, potem bodo uspehi drugačni. Vratar in branilec so bili dobri. Tudi zveza je delala za silo dobro, center-half pa odlično. Nasproti mariborski Svobodi, s katero ima Olimp 17. t. m. prvenstveno tekmo, bo treba postaviti jačjo vrsto, kajti Svoboda je poznana po ostrem startu, čeravno igra fair in korektno.

LEGAT ŠPECERIJA DELIKATESE ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štey. 2324.